

धर्मिया बारे छकूचा खँ

इयामप्रसाद

Dhamma.Digital

कुतः - पीन्यागूगु

धर्मया बारे छकूचा खँ

श्यामप्रसाद शर्मा

कुतः	पीन्यागू
सफू	धर्मया बारे छकूचा खँ
च्चमि	श्यामप्रसाद
ताः	च्चखँ
पिकाक	कुतः पिकाक, तिबुकछें -८, छवप
न्हापां	न्यासः गू
ने.सं.	११२० तछला धवः ४
वि.सं.	२०५७ जेष्ठ २५
इ.सं.	२००० जून ७
बु.सं.	२५४४ दै
मू	भिन्यातका
कम्प्यूटर :	बालकोसेली कार्यालय, भोछें, यें

Dharmaya Bare Chhakucha Khan

(A Collection of Essay)

NEPAL BHASHA - 2000

By *Shyam Prasad*

Publisher - Kutaa Pikaka, Tibbukchhen-8, Bhaktapur, Nepal

थाकू : कोसेली छापाखाना, भोछें, यें

☎ : २४१९६६

लुपाः

ध्व स्वयाः न्त्यव भी श्यामप्रसाददाइयागु “अजाअजिपिं”
कुतः पिकाकपाखें पिथनागु खः । ध्व सफूयात नेपालभाषाया
व्वमिपिसं तसकं ययेकादीगु खः ।

श्यामप्रसाददाइया च्वसु बःचाहाकः जुयाः उकिइ
न्त्यव्वयातयादीगु बिचाः त्याजिनाः बांला । श्यामप्रसाददाइया
च्वसु व्वनेबलय् थःगु बुलुगु विचाः नं यचुया वं ।

थुगुखुसिइ कुतः पिकाकपाखें श्यामप्रसाददाइया मेगु
सफू “धर्मयावारे छुं खँ” पिथना च्वना । ध्व सफुतिइ धर्म छु
खः स्वयाः धर्म हनीपित थुकथं नुगलय् मस्याक न्त्यज्यायेगु
खँ च्वयातयादीगु दु । ध्व सफूयात नं नेपालभाषाया व्वमिपिसं
ययेकादी धयागु भलसा कयाच्वना ।

११२० चउला गाः १४/४ - विमल ताम्राकार

Dhamma.Digital

धलः पौ

१. धर्मया वारे छकूचा खँ	३
२. वालशिक्षा व धर्म	६
३. प्रजातन्त्र व धर्म	९
४. धात्थेंगु धर्म व अन्धविश्वास दथुइ यक्व पाः	११
५. हिन्दू धर्मय् भौतिकवाद	१२
६. इश्लाम धर्म मानेयानाच्चंगु देत	१३
७. धर्मय् विश्वास याइपिंमध्ये...	१५
८. जनताया धार्मिक भावनायात भचाहे...	१७
९. धर्म मानेयाइपिनि दथुइ मभिपिं...	१८
१०. फुक्क धर्मयात समानताया व्यवहार..	१९
११. ईश्वरवाद व अनिश्वरवाद	२०
१२. न्हूगु जनवाद व धर्म	२१
१३. बुद्धधर्म व शान्ति	२२

धर्मया बारे छक्चा खँ

धर्म मानेयाइपिंत धर्म मानेयाये मज्यू धकाः करकाप याये मज्यू । धर्म माने मयाइपिंत नं धर्म माने हे यायेमाः धकाः कर याये मज्यू । धर्मय् विश्वास मदुपिंत धर्म माने यायेगु स्वतन्त्रता नं बीमाः । धर्म माने यायेगु वा माने मयायेगु खँ जनतायागु हे राजीखुसी त्वःता बीमाः ।

धर्म तःताजि दु । थ्व-थ्व धर्म जक माने याये ज्यू तर थ्व-थ्व धर्म माने याये मज्यू धयागु पःखा नं तये मज्यू । थःत विश्वास दुगु धर्म कायेगु व थःत विश्वास मदुगु धर्म त्वःतेगु स्वतन्त्रता नं जनतायात दयेहे माः ।

धर्म मानेयानावयाच्च्वंम्हं आःनिसें धर्म माने याये मखु धाःसा थथे नं याये दयेहे माः । धर्म त्वःते धुंकूम्हं हानं धर्म माने याये धाःसा थथे नं याये दयेमाः ।

धर्म माने याःसां धर्म माने मयाःसां जनता सकलें बराबर हे खः । भ्नीसं वय्कःपिं निखलःसिगुं हे मान-मर्यादा यायेमाः । निखलसिगुं कदर याये सयेकेमाः । धर्म मानेयाइपिंत छेडपेच व खिस्सि याये मज्यू, वय्कःपिनिगु आदर मतयेगु नं याये मज्यू । धर्म माने मयाइपिं जूगुलिं स्वइतं नं भिंम्ह धकाः नं नाले मज्यू ।

धर्म मानेयाइपिनि दथुइ नं क्रान्तिया पं लीपिं दइ । धर्म मानेमयाइपिनि दथुइ नं गुलिखे क्रान्तिया शत्रु नं दइ ।

शत्रु व मित्र (पासा) ल्ययेबलय् भीसं वर्ग-विश्लेषण व राजनीतिक दृष्टिकोणखतं विचाः यायेमाः, धर्म मानेयाइपिं व धर्म मानेमयाइपिं धयागु लिधंसाय् मखु । ९० प्रतिशत सिवें अप्वः नेपाःमितय्गु समर्थन, सहयोग व सक्रिय सहभागितां हे न्हूगु जनवादी क्रान्ति सफल जुइ । तर थौकन्हेयागु अवस्थाय् वय्कःपिनि दथुइ साप हे चिधंगु ल्याखय् जक धर्म मानेमयाइपिं दइ ।

भीगु नितिं फुक्क धर्म बराबर खः । छगू धर्म तःधंगु व मेगु धर्म चिधंगु मखु । छगू किसिमयागु धर्म मानेयाइपिसं मेगु किसिमयागु धर्मयात नं आदर यायेमाः । न्ह्यागु हे धर्म माने याइपिं जूसां जनता सकलें मिलेजुया च्वनेमा, ल्वापु थले मज्यु । धर्म माने मयाइपिसं नं धर्मयात व्वय् तयाः खँ ल्हायेगु गल्ती मयायेमाः । धर्म माने यायेगु व माने मयायेगु निगू किसिमयागु विश्वास जूगुलिं छगू किसिमयागु विश्वास काइपिं जनतां मेगु किसिमयागु विश्वास काइपिं जनतायात व्वह्यं व थःपिं जक तःधं खनेगु सही विचार मखु । समाजय् निखलसिगु हे इज्जत बराबर जुइमाः । अथे जूसा जनताया दथुया एकता धिसिलाके फइ व जनताया एकतायात शत्रुं अपुक व्वःथले फइमखु ।

जनताया नयेगु, पुनेगु व च्वनेगु आदि भौतिक समस्या समाधान यायेत भीसं वय्कःपिन्त राजनीतिक व आर्थिक माध्यमं ग्वाहालि वीमाः । अथेहे जीवन व जगत्याबारे वय्कःपिनिगु नुगलय् दासि वःगु समस्या समाधान यायेत नं भीसं विचारधारात्मक माध्यमं ग्वाहालि वीगु कुतः यायेमाः । आदेश बियाः वा हुकुम चलय् यानाः मखु, वैज्ञानिक दर्शनयागु आधारय् तर्कपूर्ण तरिकां

ताहाकःगु ईतक नाइसेच्चकं खँल्हाबल्हा यानाःलि भीगु खँपाखे वय्कःपिनिगु नुगः साले फइगु अवस्था हयेत कुतः यायेमाः ।

धर्म मानेयाइपिं फुक्कभनं संसारय् दनि नापं वय्कःपिनिगु ल्याः करोडौं तक थ्यनी । समाजवादी देशय् नं धर्म मानेयाइपिनिगु ल्याः म्हो मदु । धर्मया बारे भीगु नीति गलत जुल धाःसा भी नेपाःया जनतापाखें जक मखु संसारया फुक्क जनतापाखें हे याकःचा जुइफु । भीगु नीति थःगु दे व मेमेगु देया समेतं फुक्कं धाय्या दक्वथें जनतायात भीसं भिं यायेत स्वयाच्चनागु न्हूगु जनवादी क्रान्तिया पक्षय् हयेफइगु जुइमाः । अर्थात् भीगु नीति-पासापिनिगु ल्याः थकाकां वनेगु व शत्रुया ल्याः क्वकाकां यंकेत सफल जुइमाः । धर्म, धार्मिक मनूत व धर्मस्थलया नीति नियम सम्बन्धी मर्यादायात भीसं यःयःथे मिचे याये मज्यू । थन्यागु खँ जनताया नुगलय् तस्सकं दीगु खँ खः । पिनें धर्मया गां भुनाः दुने दुने क्रान्ति-विरोधी ज्याय् सक्रिय जुयाच्चपिं पाखण्डीत व लुच्चातय्त जनतां अवश्य हे म्हसीके फयेमा धकाः नं कुतः याना च्वने हे माः । भौतिकवादी जुयागुया कारणं भीसं धर्म मानेयायेगु नापं धर्मया प्रचार याना जुइगु नं याये मज्यू । तर, भौतिकवादी जुयागुलिं हे धर्मया बारे भीसं अनुसन्धान व अध्ययन अवश्य हे यायेमाः, द्वन्द्ववादी जुयागु कारणं धर्मयागु नं निगुलिं पक्ष हे म्हसीकेत भीसं कुतः यायेमाः, थ्वयागु छगू पक्ष जक स्वयेगु, मेगु पक्षयात स्वहे मस्वयेगु गल्ली नं याये मज्यू । थथे याना वने बलय् धर्म व अन्धविश्वासय् पाःगु खँत खंके फुम्ह नं जुइमाः ।

१९८० अप्रिल

(‘गथु’ स्वला-पौ, दँ-६, ल्याः-१४, नेपाल संबत् १९९९ कछला)

बालशिक्षा व धर्म

सुनानं सुयातं धर्म परिवर्तन याके दइमुख धका: छिं
धयावयाच्चनादीगु दु । अथे खयानं मेमेगु धर्म कयाच्चपिं
मस्तयूत छिगु धर्मकथंया पाठ-पूजा यायेत छाया करकाप
याना दियागु ? छिं ध्व ज्या चायेक चायेक हे यानाच्चनादियागु
ला कि वा मचायेक ? मचायेक यानाच्चनागु ख:सा थनिंनिसें
छिं थुज्व:म्ह हुस्सु जुयादि मजिल । चायेक चायेक हे थथे
यानादियागु ख:सा थुगुकथं छाया कर्पिन्त मछिनीगु मज्यूगु
ज्या याना दियागु ?

व्वनेकुथी अप्पोयाना: थीथी धर्म माने याइपिं
विद्यार्थीत व्वं वइ- छिं कयाच्चनादियागु धर्मया पाठ-पूजा
पाठ्य-सफूतिइ दुध्यात कि मेगु धर्म मानेयाइपिन्तला चायेमा:गु
जुइ नि । 'मस्तयूतला भङ्ग लाये अपुइ नि' धयाथें मती तया:
थथे याना दियागु ख:सा थुजोगु वांमलागु खँ छाया मती
तयादियागु ?

थ:गु धर्म जियांजिक्व यक्वस्यां कायेव्यु धयागु छिगु
मती ख:सा न्हापलाक्क छिं 'धर्म परिवर्तन याये दइमुख'
धयागु खँयातनिं लित कायेमाल । छाया धा:सा छिं
कयाच्चनादियागु धर्म कायेत नं ला मेपिसं थ:वाज्या बराज्यूया
पालनिसें कयावयाच्चंगु धर्मला त्व:ते माल:नि ।

भीगु समाजय् म्होजक जूसां धर्म माने मयाइपिं नं दु । पाठय सफूतिइ धर्मया खँ तयेबलय् धर्म मानेमयाइपिनिगु स्वतन्त्रता नं लाकाकायेथें जुल नि ? संविधानं ला फुकसितं समानताया हकदार दयेकूगु दु । राज्यं थःत धर्म निरपेक्ष धकाः मधाःसां तविनं सुं हे नागरिकयात धर्म माने यायेहे माः धकाः धयातःगु मदु । पाठय-सपुतिइ धर्मया विषय च्वसु तयेबलय् धर्म माने मयाइपिं विद्यार्थीतय्त धर्म माने याये हे माः धायेथें हे जुइ नि, मखुला ?

मस्तय्त मिहिनेत यानाः बांलाक्क व्वनाःलि न्हाप ल्यू जुइत स्वयेमाः धकाः बः बिइगु लाकि छःतयगु भक्ति पाठपूजा याना छः खुसी यायेगु याःसा सःम्ह जुइ धायेगु व छवं विद्या विइ धयाथें जाःगु खँ स्यनेगु ? पाठ- सपुःतिइ धार्मिक च्वसुत स्वयाः वैज्ञानिक धारणायात क्वातुकीगु थें जाःगु च्वसु तःसा जक न्हू पुस्ताप्रति भीगु कर्तव्य पू वनीला कि ?

छिं मस्तय्त बांलागु भिंगु ज्या यायेगुली न्ह्यचिकीगु च्वखँ बियादीगु खःसा वला तसकं हे बांलागु खँ जुल । तर समाजया सेवा वा जनताया भिं जुइगु ज्या याःगुलिं छः प्रशन्न जुयाः बरदान बिउगु केनेगु बांलाइ ला कि मनूतय् पाखें हे प्रशंसा कायेदुगु वा थःगु मनच्वंगु क्यनेगु बांलाइ ? ज्या मयासे, कुतः मयासे भगवान्या कृपां फुक्क चूलाःगु क्यनेगु तालया च्वसु आः नं व्वंकाच्वनेगु त्वःला ?

धर्म धयागु हे माने यायेगुला कि माने मयायेगु वा

थुगु धर्म माने यायेगुला कि उगु धयागु खँय् भीगु शिक्षा विशेषयाना बालशिक्षा तटस्थ व असंलग्न चवनेमा: धयागु मतय् छिगु छु विचा: ? थथे या:सा छखें गुगुं हे धर्मयात छुं हे कथंया प्रभाव ला: वनीमखु, सकलें थ:थ:गु इच्छाकथं धर्म माने यायेगु वा मयायेगु खँय् थ: यथ्ये चवने दइ धा:सा मेखे शिक्षा प्रणाली थौं स्वया: अप्व वैज्ञानिक व प्रजातान्त्रिक समेतं जुइ खनी । थुकीं याना: राज्यया इज्जत नं व्वहांवइगु स्वया: थहाँ हे वनी ।

(‘दृष्टि’ साप्ताहिक १० अगस्त १९८८)

प्रजातन्त्र व धर्म

धात्थेयापिं धर्मात्मात थःगु देया न्ह्योने दनाच्चंगु समाजय् खनेदयाच्चंगु, जन-जीवननाप स्वापू दुगु छुं हे समस्याप्रति जूजगु जुइब्यू म्वाय्से धकाः मिखा तिसिना च्वने फइमखु । उजोगु समस्यात खःकथं ज्यना वनेमा धयागु बिचाः वय्कःपिंके दइ । थुकिया नितिं थःपिनिपाखें फुगुचाःगु कुतः यायेत नं वय्कःपिं लिचिला दिइमखु । थुज्वःपिं धर्मात्माप्रति भीसं आदर-भाव ब्वयेमाः अले वय्कःपिंनापया स्वापूयात क्वातुका यंकेगु स्वयेमाः ।

देशय् धात्थेयागु प्रजातन्त्र कायम जुल धाःसा, फुक्क धर्मप्रति समानताया व्यवहार जुइ । न्ह्यागु हे धर्म कयाः च्वंपिसं नं थःत असमानतापूर्ण व्यवहार जुयाच्चन धकाः नुगः स्याकेगु वा असन्तोष ब्वयेगु थिति हे वइमखु । थःत यःगु धर्म कयाच्चपिं जनतात फुक्क छखा हे छेंयापिं दुजःथें नाप्पं च्वनाच्चनी । इमि दथुइया स्वापू थौं स्वया अप्पो क्वातुइ । छथ्व धर्म काइपिं जनतां मेगु धर्म कयाच्चपिं जनताप्रति न्ह्याबलें माया तयाः व्यवहार याइ, आदरभाव तयेगु याइ ।

न्ह्यागु हे धर्म माने याइपिं जूसां तबिनं धात्थेयापिं धर्मात्मातय्सं प्रजातन्त्रवादी संस्कारयात वल्लाकीगु छाँटया विचाः समाजय् न्यंकेत कुतः यायेगु ई वःगु दु । धार्मिक

ख्यःयापिं मनुतयसं ध्व ज्या राजनैतिककथं स्वयानं वैचारिक कथं अभ् अप्पो वांलाक याये फइ । वय्कःपिसं थःथःगु धर्मशास्त्रय् दुगु प्रजातान्त्रिक संस्कारयात व लोककल्याणकारी भावनायात क्वातुका यंकेत बःवीगुकथंया शिष्टाचारसम्बन्धी नीति नियम, अर्ती उपदेश, कथा-उपकथा ल्ययाः सर्वसाधारण जनतायात अपुक ध्वाथुइकथं थीथी भासं न्ह्यव्वया दीफु । थुकथं प्रजातन्त्रया पँ लिनाः प्रचार प्रसार यायेगुली वय्कःपिसं कुतः यानादिल धाःसा जनताया दथ्वी वय्कःपिनिगु प्रभाव न्यनावने फइ । अलय् थुकिंयानाः बांलागु लिच्चः वइगु सम्भावना यक्व दु ।

दे दुने व पिने विदेशय् च्वपिं प्रतिक्रियावादीतयसं भी जनतायात धर्मया नामय् समेतं फायाः, ल्वाकाः थःगु पापी (याये मज्जुगु) स्वार्थ पूवंकेत स्वयांतुं च्वनी । थुजोपिं पापी मनुतय्गु स्वार्थ पूमवनेमा धकाः धर्म माने याइपिं व मयाइपिं न्ह्याम्हं थजुइव्यू, प्रजातन्त्रप्रेमीत धाक्व भी फुक्क छप्पं जुयाः प्रजातन्त्रवादी संस्कारयात व्वलंकाः यंकेत थःथःगु ख्यलं फयांफक्व कुतः अवश्य यायेमाः ।

१९९१ अप्रिल युगसन्देश- २०४८ वैसाख २६

धात्थेंयागु धर्म व अन्धविश्वासया

दथुइ यक्व पाः

न्हूगु नेपाःया उत्तरदायी साहित्यकारपिसं जनताया धार्मिक भावनायात भचा हे मध्वकुसे धर्मया नामय् जुयाच्चंगु मानवताविरोधी ज्या-खँयात सकसियां न्ह्योने उला बिइमाः । धात्थेंयागु धर्म व थीथीकथंया अन्धविश्वासया दथुइ यक्वःपाः धयागु खँ जनतायात ध्वाथुइक कनादिइमाः ।

'न्हू नेपाःया साहित्यकारपिनिगु दायित्व'

(२०१९ चैत १२)

हिन्दू धर्मय् भौतिकवाद

छम्ह पासां च्वयादिल- “देवीप्रसाद चट्टोपाध्याययागु लोकं ह्वाःगु च्वसु ‘लोकमत’ ब्वना । उकी वय्कलं वैदिककालं निसें हिन्दू धर्म व दर्शनय् भौतिकवादयागु अस्तित्व दयावया च्वंगु खँ दसुसहित ब्वया दीगु दु । आदिम साम्यवाद, दासयुग व सामन्तवादयागु ऐतिहासिक भौतिकवादी विकासक्रमयागु हे आधारय् वय्कलं हिन्दू धर्मया थीथी दर्शनया उत्पत्ति, विकास व हासयागु अवस्था ब्वयादीगु दु । हिन्दूदर्शन व धर्मपाखें पीडिततय्सं मब्बसे मगाःगु सफू जुयाच्वन ।”

१९८३ अप्रिल १७

इस्लाम धर्म मानेयानाच्चंगु देत

संसारया मूधर्ममध्ये इस्लाम धर्म नं छगू खः । न्हेयू
करोड (७० करोड) स्वयां अप्वः अर्थात् संसारया जनसंख्याया
न्याव्वय् छव्वति मनुतय्सं थ्व धर्म मानेयानाच्चंगु दु । मध्यपूर्व
व अफ्रिकाया उत्तरपाखेया देशय् इस्लाम धर्मया प्रधानता दु ।
पीगूस्वयां अप्वः देशय् स्वीगू प्रतिशतस्वयां अप्व इस्लाम धर्म
कयाच्चपिं दु ।

१९८१ मार्च

(प्रतीक साप्ताहिक २०५१ बैसाख ९)

धर्म, संस्कृति व मिसा

न्यास:- धर्म व संस्कृतिया मिसा जातिनाप वैमनस्यतापूर्ण सम्बन्ध
जक दयाच्चनीगु ला कि ? नारी स्वतन्त्रता व विकासया
निति धर्म व संस्कृतिया छु महत्व दु थ्व खँ स्पष्ट याना
दी लाकि ?

लिस:- धर्म व संस्कृतिया मिसाजातिनाप वैमनस्यतापूर्ण स्वापू
जक दइ धयागु मखु । नारी स्वतन्त्रता व विकासया
निति धर्म व संस्कृतिं तसकं महत्वपूर्णगु योगदान
बिइफु । तर थौं धर्म व संस्कृति नारी स्वतन्त्रता व
विकासयानितिं साधक या थासय् बाधक जुयाच्चंगु
दु । थुगु स्थितियात हिलेगु खःसा थीथी धर्म व संस्कृति
दुगु नारी स्वतन्त्रता व विकासयात तीवः जुइकथंयागु
वावांलाःगु खँ मालाः मुंकाः वयात व्यापक रूपं प्रचार-
प्रसार यायेमाः ।

Dhamma.Digital

धर्म्यु विश्वासयाइपिंमध्ये अप्वसिनं क्रान्तियात ग्वाहालि बियावयाच्चन

गुलितक दार्शनिक पक्षया न्ह्यसः दु, भीसं
अध्यात्मवादयात मानेमयाना, द्वन्द्वात्मक भौतिकवादयात हे
माने यानाः । तर राजनीतिया ख्यलय् धर्म मानेयाइपिं
फुक्कसिनं क्रान्तियात धोखा बिइ व नास्तिकत फुक्क
क्रान्तिपाखे लिई धयागु खं भतिचा जक नं सत्य मखु ।
धर्म्यु विश्वास याइपिनि दत्थुइ नं अप्वसिनं न्हापानिसं हे
क्रान्तियात ग्वाहालि बियावयाच्चंगु दुसा क्रान्तियात
धोखाबीपिनि दत्थुइ धर्म मानेमयाइपिनि त्याः नं भचा जक
मखु ।

जनतां हे इतिहास दयेकिगु खः । भीसं जनताया
आदर याये हे माः व जनतायात क्वय् तयेगु शैलीयागु
आलोचना याये हे माः । धर्म्यु विश्वास याइपिं धकाः जनताया
दत्थुइ वय्कःपितं क्रान्तिपाखें तापाक्क तयेगु गल्ती
यायेमजिउ । भीगु विरोधीतय्सं धर्म मानेयाइपिं व धर्म
मानेमयाइपिं निताजि जनताया दत्थुइ ल्वापु थलाः थःगु
मतलब साध्य यायेगु आशयं म्हुतुं न्ववानाः वा च्वयाः
यक्कथंयागु भ्रामक विचाः प्रचार याना वयाच्चंगु दु । भीसं

उज्वःपिनिगु थुगु प्रकारयागु प्रचारय् व्वाय् वने मजिउ ।
धर्म मानेयाइपिं व धर्म मानेमयाइपिं निखलं जनतायात
छथाय् मुंकाः फुक्क जनतायागु मंकाः शत्रुया विरोधय् थनाः
ल्वायेगु सही नीति लागू याये फयेकेमाः ।

(१९७८ डिसेम्बर)

जनताया धार्मिक भावनायात भचाहे

मध्वइकथं जुइमा:

थुकथं फुक्कभनं यागु कुतलं धामी-भांकीतयुगु शरणय् वनेगु, भूतप्रेतयात माने यायेगु, भाकल यायेगु, एकता व सङ्गठनया पलेसा भाग्यया भरय् च्वनेगु थें जा:गु जीवन व जगत्या बारेया मिथ्या धारणायात त्याके फइ । तर, अन्धविश्वास वा मिथ्या धारणाया विरोधय् म्हुतुं न्ववाना: वा च्वया: व्यक्तिगत वा सामूहिक रूपं न्ह्यागुकथं प्रचार यायेवलय् नं जनतायागु धार्मिक भावनायात भचाहे मध्वइकथं यायेमा: । थ: त:धं छुया: जनतायात क्वमिलु तायेकेगु शैलीयात भीसं त्वतेमा:, अलय् जनतायात माया याना: वय्क:पिन्त आदर तया: थ: नम्र जुया: न्ववायेगु व च्वयेगु यायेमा: ।

'मदय्क मगा:गु न्यागू खँ' धयागु च्वखँ

Dhamma.Digital

धर्म मानेयाइपिनि दथुइ मभिंपिं व भिंपिं नितां दु

जिम्ह मामं ला, न्याः, खें, लाभा, प्याज, गोलभेरा
नयामदी तर भ्याहे थाकु मचासें जिमित दयेका: बिया दिइ ।
वय्क: बरोबर ब्रत च्वनादी । न्हिंथं पूजा-पाठ नं यानादिइ ।
अथेख:सां जिमिसं पूजा-पाठ मयानासां जिमित छुं धया
दिइमखु । पिने स्वयेबलय् सापहे धर्मात्माथें खने दुसां, समाजय्
न्ह्याक्व पन्डित जूसां मनूप्रति हेला व अपमानया व्यवहार
याइपिं, अथेहे कत:या मर्म व दु:ख मथुइकिपिं व छलकपट
याइपिनिगु वास्तविक रूपयात साप हे सोभाम्ह जिम्ह मामं
छकलं हे म्हसिकीबलय् जि ज्य: जुया । अजा:पिं तत्वप्रति
वय्क:या नुगलय् नं घृणा व विरोधया भावना दनी बलय् धर्म
माने याइपिनि दथुइ नं भिंपिं मभिंपिं छखल: जक मखु निखलं
हे दु खनी धैगु खें जिं अपुक थुइकेत ग्वाहालि जुल ।

जिम्ह मां च्वखें, जनवरी ५, १९६६
भाय् ह्युम्ह: त्रिरत्न शाक्य

फुक्क धर्मयात समानताया व्यवहार

यायेमा:

पासापिसं “धार्मिक स्वतन्त्रता नं दयेमा: । धर्मयात हिले मज्जिउ धयागु बन्धन तये मज्जिउ । फुक्क धर्मप्रति समानताया व्यवहार यायेमा: ।” धयाच्चनी । थ्व खँ साप हे पाय्छि जू । तर, थन सकसिनं थःगु देयागु जक हे धर्म मानेयाना च्वंगु दुला ? मेमेगु देयागु धर्म मानेयाना वःपिं जनता नं यक्व दु । बुद्धधर्मयागु प्रचार थीथी देशय् जूगु खना: भीसं आःतक गौरव मानेयाना वयाच्चना । तर, आःनिसं अनया बुद्धधर्म काइपिंत “थ्व ला छिक्कपिनिगु लागि विदेशी धर्म खः नि, छाःय् कयाच्चनादियागु ?” धाःसा गुलितक पाय्छि जुइ ?...

‘विदेशी खँ काये मखुला ?’ धयागु च्वखँ, १९९० अप्रिल

Dhamma.Digital

ईश्वरवाद व अनिश्वरवाद

जिपिं निम्हय् छम्ह आस्तिक व मेम्ह नास्तिक अथे
खःसां जिमिदथुइ स्वनागु स्वापू अतिभनं व्वातु अले जिमिके
छम्हेसिनं मेम्हसित हेबाय्चबाय् यायेगु प्रवृत्ति मदइ वन,
छम्हेस्यां मेम्हसित सद्भावना व पारस्परिक गुनया कदर
यायेगु बानी जुल धाःसा थुकिं जितः ईश्वरवाद व अनिश्वरवाद
थेंजाःगु छगू मेगुनाप तसकं पाःगु सिद्धान्तमध्ये गुगुलिंनं हे
मनुष्यजातिया मभिं याइमखु धयागु लिच्चः कायेके विल ।

*‘छघौ छघायेत स्वयाबलय्’ च्खं छ, छि, छिस्कर, छलपोल
च्खं सफुति*

न्हूगु जनवाद व धर्म

कम्युनिस्टतयसं छः, धर्म, परलोक व पुनर्जन्मय विश्वास याइमखु । इपिं बांलाक हे नास्तिक जुइ अलय इमिसं नास्तिकतायागु प्रचार नं याइ । तर इमिसं जनतायात धर्म काये दइमखु वा थ्व थ्व धर्म माने यायेगु वा मयायेगु धयागु खं जनताया राजीखुसी त्वताः विइ । न्हूगु जनवादया राजनीतिइ हानी मजुइकथं थःत यःगु धर्म माने यायेगु स्वतन्त्रता जनतायाके दइ ।

*'न्हूगु जनवादया संस्कृति' नांया च्खं २०२८ साल
('जनता' साप्ताहिक २०४९ भदौ १६)*

बुद्धधर्म व शान्ति

(एशिया व प्रशान्त देशीय शान्ति सम्मेलनयु
श्रीलङ्काया प्रतिनिधि मण्डलया अध्यक्ष)

- महापण्डित नरविला धर्मरत्न

भाय् ह्यूम्हः श्यामप्रसाद

बुद्धधर्मया सार धयागु शान्ति खः । गौतम बुद्ध
धःम्हेसियां बियागु फुक्क उपदेश व शिक्षाय् थ्व हे खँय् वः
विया दीगु दु । थुलि जक मखु वय्कलं शान्तिया सन्देश हे
विश्वयात विया दिल । नापं वय्कलं शान्ति स्वनेया नितिं
त्यानु मचासे ज्या यानांतु च्वनादिल । थ्व हे कारणं वय्कःयात
'शान्ति नायक' धकाः धायेगु याःगु ।

वय्कःया शान्ति सन्देश न फय्गं - खँ खः न व
प्राणीप्रतिया प्रेम स्वयां व्यागलंया हे खँ खः न व मानवजातिया
सांसारिक वैभवनाप हे तापाः ।

वय्कलं थःगु ब्याक्क जीवन दुःखया कारण व
वयात चीकेगु लं लुइकेत हे पाना दिल । थौं नं शान्ति
स्वनेत यायेगु कुतः त्वःता मानव-जातिया नितिं तःधंगु याये
माःगु कुतः मेगु जुइफइ मखु ।

बुद्धया जीवनकालय्, वय्कलं शान्तिया सिद्धान्त जक
सेनेकनेयानादीगु मखु, न वय्कःया शिष्यतय्त तातापाःथाय्

२२

च्वंगु देशय् शान्तिया सन्देश छ्वयेगु जक ज्या यानादिल, थुकिया नापनापं वय्कलं शान्ति व मेलमिलापया नितिं निस्वार्थ जुयाः थःत पाना दिल । वय्कःया जीवनय् थुजाःगु यक्व ई चूलात गबलय् कि वय्कलं ल्वापु थलाच्चपिं जुजुपिं निखलसितं जोगे यानादिल । ल्वापुयागु उगु इलय् वय्कलं न्ह्याब्ले जुजुपिन्त ल्वाभःनं थःथवय् ल्वापु ज्यंकेगु मयायेत इनाप याना दिल ।

भीगु दे श्रीलङ्कायात तःधंगु सौभाग्य चूलात कि महात्मा बुद्ध थन स्वकः भाल । उकीमध्ये छक्व वय्कः ल्वायेत गवसाःगवयाच्चपिं निम्ह जुजुतय् दथुइ सन्धि याकाः ल्वापु थयेके मवीत थुखे भाल । थुकथं भीसं छु खना धाःसा वय्कःथें जाःम्ह महान् आत्मां न थःगु देशय् जक शान्तिकथं ल्वापु ज्यंकेत कुतः यानादिल । वय्कलंला शान्ति-सन्देशयात दक्वभनं न्यंकेया लागी प्रचार यायेत तातापाक्क च्वंगु देशय् नं भायेगु यानादिल ।

भीसं सम्राट अशोकयात नं म्हस्यू । वय्कःया साम्राज्य फारस तक थ्यं । वय्कलं उगु साम्राज्य चुपिया बलं न्यंकूगु खः । तर वय्कलं बुद्ध धर्म कायेधुंकालि वय्कःयात साम्राज्यवादी विजयलय् ग्लानि जुल अलय् वयकलं थम्हेस्यां त्याकाः लाकाकयातयागु फुक्क देत इमिततुं लितबिल । वयकलं बौद्ध धर्मया बांलाक्क सत्यताया रूपं पालना याना छू । लिपा वय्कःया नां हे 'न्यायी अशोक' जुल । थुकथं बुद्ध धर्म कयाच्चपिनि न्ह्योने छु खं प्रत्यक्ष धाःसा साम्राज्यवादी उत्पीडन व शोषण धयागु महात्मा बुद्धया उपदेशया न्ह्योने तसकं हे मत्वःगु खं खः । अथे जूगुलिं थौं थ्व संसार दक्वभनं सच्चा व

इमान्दार बुद्ध धर्म माने याइपिसं साम्राज्यवादया विरोध याइ ।

वंगु २३०० दं न्ह्योनिसें श्रीलङ्का बुद्धधर्मया अनुयायी दे जुयाः वयाच्वंगु दु । थुलिमछि दं न्ह्योनिसें थौतक श्रीलङ्का गबलें नं गुगुं हे आक्रामक युद्धय् व्वतिकाःगु मदु । ध्व खँ बुद्धधर्म मानेयाना वःपिं व मेगु हे धर्म मानेयानाच्वंपिं जनताया नितिं पक्का नं तच्वःगु गर्वया खँ खः । तर ४५० दं न्ह्यो भीत साम्राज्यवादी आक्रमणकारीतय्सं च्यः भ्वातिं यात । पश्चिमयापिं साम्राज्यवादीतय्सं भी जनतायात च्यःभ्वातिं दयेकुदयेकुं भी देयागु सम्पतियात, धात्थेंला उकिया थुवाः भी हे खः, छगू छगूयायां थःगु नितिं छयल, शोषण यात । थुपिं साम्राज्यवादीतय्गु विरुद्धय् भीसं स्वसः (३००) दं न्ह्योनिसें मदिक्क ल्वाना वयाच्वना । खला इमिसं भीगु देशय् राज्य यात तर शान्ति आजादीया नितिं भीगु लडाईं धाःसा न्ह्यानांतुं च्वन । थौ ध्व लडाईं अज्ज तब्या जजुं वनाच्वंगु दु । अलय् श्रीलङ्काया बुद्धधर्म मानेयानावयापिं जिपिं, पादरीत फुक्कं हे थुगु संघर्षय् छम्ह मेम्हनाप पाचिनाः न्ह्योने दनाच्वनागु दु ।

थौं भी अमेरिकन साम्राज्यवादीतपाखें जापान व कोरियाय् बुद्धधर्म माने यानाच्वंपिं दाजुकिजापिन्त जुयाच्वंगु अत्याचार स्वयाः सुम्क च्वने फइमखु । भीसं छु स्यू धाःसा थुगु निगुलिं देत बुद्धधर्मया केन्द्र खः अलय् अनच्वंपिं जनताया इच्छाया विरुद्धय् थौं अन लडाईं जुयाच्वंगु दु अलय् उगु थाय्यात लडाईंया अखाडा दयेकाच्वंगु दु । थुगु देशय् विदेशीतय्गु शासन दुगुया कारणं अनच्वंपिं जनताया जिन्दगी

तसकं थाकुया च्वंगु दु । अनच्चपिं जनतायागु राष्ट्रिय सम्मान व इज्जत, धर्म फुक्क फुक्कं न्हंका छ्ववयाच्च्वंगु दु । बुद्धधर्म कया च्वनावइपिं भीपिं फुक्क छप्पं जुयाः सलय् सःतयाः तस्सलं ध्वयेके “कोरिया व जापानय् विदेशी प्रभुत्व खत्तम जुइव्यू !” “थुगु देशं साम्राज्यवादी सेनात याकनं लिहाँ हँ !”

साम्राज्यवाद व युद्ध ध्व नितांप्रति बुद्धधर्मया नीति अतिभनं प्रष्ट दु । न्ह्याम्हेस्यां नं थू । थुगु नीति वा ध्व खँय् छुं कथं हे शंका यायेमाःगु थाय् मदु, थौं थुगु संसारय् बुद्धधर्म मानेयाइपिनिगु कर्तव्य दु । गुबलय् कि युद्ध याये प्याःचाःपिसं फयांफक्व शान्तिप्रिय जनताया हि त्वनेत व इमित ब्वतेलेत सनाच्च्वंगु दु, अलय् जनतां भौतिक रूपय् व नैतिक रूपय् काःगु छुं छुं सफलतायात नं स्वंगूगु विश्व युद्ध थलाःसां लाका कायेगु कुतः याना च्वंगु दु । थौं साम्राज्यवादी शक्तितयगु बिरोध व शान्तिया नितिं संघर्ष स्थापना यायेगु नितां मयासेमगाःगु ज्या जूवंगु दु । छायाःसा थुगु साम्राज्यवादी शक्ति धयागु उगु शक्ति खः गुम्हस्यां ल्वापु थलेत स्वया च्वंगु दु । मेखे ध्व विश्व फुक्कभनंया जनता दु गुम्हेसिगु पवित्र इच्छा शान्ति स्थापना यायेगु खः । शान्तिया वातावरणय्जक भीसं बुद्धधर्मया विकास व पालना याये फइ अलय् महात्मा बुद्धया उपदेशयात व्यवहारय् छ्चले फइ । भीगु रत्नत धर्मशास्त्र भीगु वांवांलाःगु देगः मन्दिर, स्तुप, प्रार्थना यायेगु पवित्र थाय् फुक्कभनं युद्धयागु महानासया हाकुगु सुपाचं भुनाच्च्वंगु दु । थौं फुक्कसिगु अस्तित्व जोखिमय् लानाच्च्वंगु दु, थन छु जुइ गथे जुइ धायेफुगु स्थिति मदु । थौं शान्ति

स्थापनाया नितिं संघर्ष यायेगु धयागुया अर्थ खः भीगु उगु पुण्य व थःगु पवित्र थाय्यात महाविनासं जोगय् यायेगु, ध्व संघर्ष बुद्धधर्म माने याइपिनिगु लागि जक मखु, मानव जातिया मुक्तिया लागि नं माःगु संघर्ष खः ।

शान्तिया नितिं ज्या यायेगु थेंजाःगु तःधंगु गुन वथें जस वइगु ज्या मेगु छुं दये हे फइमखु । शान्तिया नितिं ज्या यायेगु स्वयाः तःधंगु थःगु धर्म व दक्व मानव जातिया नितिं यायेगु थुगु ज्या स्वयां बांलागु सेवाया ज्या मेगु दइ हे मखु ।

थुक्तिया लागिं संसारया दक्वभनं च्वपिं बुद्धधर्म मानेयाइपिं जनता व मेगु धर्म मानेयाइपिं जनता शान्ति येयेकीपिं जनतानाप छ्धी जुयाः संयुक्त शक्ति दयेका संसारय् दक्वभनं शान्ति स्थापना यायेत भीसं संघर्ष यायेनु ।

शान्ति न्ह्याबलें न्ह्याबलें विश्वय् ताच्चनेमा !
न्यनावनेमा !

'जागृति' (मासिक), वर्ष १, अङ्क-७, वैशाख २०१०

Dhamma.Digital

नेपालभाषां पिदंगु श्यामप्रसादया मेगु सफू

- १) अजा-अजिपिं
- २) जात-जातिया खँय्

श्यामप्रसादजुं भाय् हिलाघूगु

- १) नेपालभाषाका चार निबन्ध

(प्रकाशक : प्रदर्शक समूह, नक्साल)

